

Arthur L. ...

Nils Schiørring

8. april 1910 - 3. oktober 2001

Af Henrik Glahn

Nils Schiørring blev født i København den 8. april 1910 og døde på Frederiksberg den 3. oktober 2001. Han var søn af violinisten, kgl. kapelmusikus Johannes Schiørring og hustru Karen, f. Pullich. Musikken fik Nils Schiørring således i arv fra barndomshjemmet. Faderen, der i 1893 blev ansat i Det Kgl. Kapel, hvor han desuden fra 1917 og indtil sin afsked i 1934 virkede som koncertmester, havde navnlig ry som en af tidens fornemste kammermusikere, desuden søgt som lærer både privat og ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, - en pædagogisk gerning, Johannes Schiørring varetog næsten indtil sin død i 1951. Går vi et led længere tilbage - til Johs. Schiørrings far, Christian Schiørring - var også han en fremragende violinist og medlem af Det Kgl. Kapel, men den musikalske arv kunne Nils Schiørring i lige linje føre yderligere et par generationer længere tilbage, nemlig til en jysk musiker ved navn Christen Schiørring (1778-1835). Og snyder vi lidt og tager dennes farbror med i genealogien, lander musikerslægten Schiørring hos den lærde Niels Schiørring, der levede fra 1743 til 1798, og som var en højt agtet cembalist i Det Kgl. Kapel, og som i dansk musikhistorie især rager op som koralbogsudgiver og som en flittig udgiver af en række danske musikværker fra slutningen af det 18. århundrede.

Når Nils Schiørring valgte at gå musikkens vej, skete det således i forlængelse af en lang og fornem slægtstradition, en gennemmusikalsk kultur, der også kom til at præge ham som menneske og forsker. Som ung valgte han som instrument celloen, som han gennem en del år dyrkede aktivt, dels i kammermusikalsk sammenhæng, dels som medlem af Københavns Orkesterforening og Det Unge Tonekunstnerselskabs orkester, hvis primære opgave det var at fremføre nyere dansk musik.

Schiørring tog studentereksamen fra Metropolitanskolen i 1928 - gymnasieårene dér oplevede han ikke så grumt, som hans fire år ældre skolekammerat Hans Scherfig siden hen skildrede dem i romanen *Det forsømte Foraar* (1940) - Schiørring mindedes tværti-

mod årene på Metropolitanskolen som en frugtbar og glæderig periode af sit liv.

Det var ikke den udøvende musik, Schiørring valgte at vie sine kræfter; det var først og fremmest musikhistorien i videste begreb, der tidligt optog ham og førte ham til studiet på universitetet, hvor Erik Abrahamsen siden 1924, først som docent og siden 1926 som professor ordinarius, var hovedansvarlig for undervisningen i faget musikvidenskab.

Men allerede i 1928 - altså samme år Nils Schiørring påbegyndte sit studium - blev den nybagte magister Jens Peter Larsen ansat som undervisningsassistent til varetagelse af fagets teoretiske discipliner, harmonilære, kontrapunkt m.v. Endnu på det tidspunkt tog uddannelsen i musik på universitetet udelukkende sigte på enten magisterkonferensen eller bifag til skoleembedseksamen. Hovedfagseksamen indførtes først i 1938.

Schiørring blev magister i 1933 med en specialeafhandling om den franske orkestersonate i det 17. århundrede, en studie, han siden udbyggede i afhandlingen i Københavns Universitets festskrift 1957 om *Allemande og fransk ouverture*, som jeg skal vende tilbage til. Året efter besvarede han universitetets prisopgave om stilen i J. A. P. Schulz' og F. L. Ae. Kunzens viser, for hvilken han tildeltes accessit. Umiddelbart efter universitetsstudiets afslutning i 1933 knyttedes han som assistent (volontør hed det dengang) til Musikhistorisk Museum, hvis direktør var musikhistorikeren Godtfred Skjerne, der sideløbende med direktørhvervet ved museet var kontorchef i Finansministeriet. Skjerne var en lærd og særpræget personlighed, som ikke blot havde dyb indsigt i instrumenthistorie, men også bidrog med vægtige afhandlinger inden for flere forskellige områder af musikhistorien. Schiørring har siden vedkendt sig den faglige betydning, Skjernes lærdom og særlige kulturhistoriske indfaldsvinkel på musikvidenskab fik for ham.

Men Schiørrings tilknytning til Musikhistorisk Museum skulle blive af længerevarende karakter, idet han varetog posten som assistent på museet indtil 1954 og derefter helt frem til 1980 påtog sig hvervet som formand for museets bestyrelse samt for Carl Claudius' musikhistoriske Samling. Blandt de talrige tillidshverv, Nils Schiørring påtog sig gennem tiden, var posten som formand for de to museer, der i 1979 sammensluttedes til ét museum, vel nok det mest krævende og af størst betydning. Det var i den periode, museet fraflyttede lokalerne i Kunstindustrimuseet og installeredes i den

gamle Reformert Kirkes præstegård i Åbenrå, og hvor Claudius' musikhistoriske Samling, der dengang lå på en sidevej til Frederiksberg Allé, rykkede ind i det udvidede kompleks i Åbenrå. Når denne store "operation" (som man må kalde det), der fandt sted mellem 1965 og 79, lykkedes, skyldtes det ikke mindst Schiørrings utrættelige indsats, hans tillidskabende evner, kløgt og diplomati både foran og - især - bag kulisserne - over for ministerierne og de bevilgende myndigheder. Hans kærlighed til og interesse for denne institution holdt sig usvækket livet igennem.

Som en væsentlig side af Schiørrings livsbane må her nævnes hans virke som musik- og teaterkritiker gennem 50 år, først ved Nationaltidende (1939-49), derefter ved Berlingske Tidende til o. 1990, præget ikke blot af hans indsigt, hans musikalitet og imponerende musikalske hukommelse, men tillige af den nænsomhed og afbalancerethed i jugementet, som man i dag ofte kan savne hos vore anmeldere. Blandt hans bidrag til de to dagblade tæller også talrige rent faglige kronikker, som ikke sjældent har karakter af førstehånds studier. Jeg nævner som typisk eksempel herpå en kronik i Nationaltidende fra 1946, der i forbindelse med en omtale af det just udkomne skrift af Arthur Arnholtz om *Den sappfiske Strofe i Danmark* bringer et vægtigt supplement om den klassiske strofeforms udnyttelse i en række oversete åndelige danske digtsamlinger fra det 17. århundrede, med fremlæggelse af ellers yderst hengemte eksempler fra dansk barokpoesis overdrev. Jeg tvivler på, at noget dagblad i dag ville vove at give plads til udredning af et så specielt litteraturhistorisk emne!

Da professor Erik Abrahamsen afgik ved døden i 1949, blev professoratet i musikvidenskab opslået ledigt, ved hvilken lejlighed Nils Schiørring for første gang gjorde sig gældende som ansøger til en stilling ved universitetet. Blandt medansøgerne var den 17 år ældre, højst velmeriterede musik- og teaterhistoriker Torben Krogh, hvis videnskabelige produktion langt overgik alle øvrige ansøgere, men som bedømmelseskomiteen dog ikke mente levede op til de krav, som den nyere musikvidenskabs stil- og formanalytiske orientering måtte stille til en professor i faget, ligesom man heller ikke fandt denne i øvrigt videnskabeligt højt kvalificerede ansøger specielt egnet til at forestå studiet til skoleembedseksamen i musik. Imidlertid foretog det filosofiske fakultet under sagens behandling en vistnok hidtil uset manøvre, hvorved man kunne sikre Torben Krogh professoratet, idet man simpelthen ombenævnte dette fra at hedde

prof. i "Musikvidenskab" til "Operaens æstetik og historie", vel at mærke som et ekstraordinært professorat. Det hidtidige ordinære professorat i "Musikvidenskab" blev samtidig lagt i mølpose, men blev så taget ud igen tre år efter, da Torben Krogh overtog et nyoprettet professorat i "Teaterhistorie". Dermed var vejen banet til det professorat, Nils Schiørring i 1954 udnævntes til, efter at en ny bedømmelsesrunde havde fundet sted.

For faget musik betød Schiørrings gerning på universitetets musikvidenskabelige laboratorium (siden institut) i de følgende 26 år en tiltrængt fornyelse og udvidelse af musikvidenskabens områder. Dels var han specielt rustet til at påtage sig undervisningen i det 19. og 20. århundredes musik, som hidtil for størstedelen havde været overladt til de studerendes selvstudium, dels havde han i forlængelse af studierne inden for dansk viseforskning (som jeg mere indgående skal vende tilbage til) bevæget sig ind i det musiketnologiske område, som - skønt allerede siden århundredets begyndelse en grundfæstet disciplin ved andre musikinstitutter rundt om i verden - herhjemme kun havde haft en helt perifer position. I sin fremstilling af fagets historie, som udkom i 1979 som bd. 11 i den store udgivelse om Københavns Universitet 1479-1979, omtaler Schiørring, "at sammenlignende musikvidenskab, der efter anden verdenskrig under betegnelsen musiketnologi fik en voldsom opblomstring, for første gang - i 1956 - blev behandlet i en række forelæsninger og øvelser". Beskedent udelades det i fremstillingen, at det var Schiørring selv, der leverede disse forelæsninger og øvelser, og som gav impulser til en række lødige musiketnologiske undersøgelser og publikationer - herunder flere doktordisputater frembragt af yngre danske musikforskere.

Schiørrings særlige interesse for og indsigt i musiketnologien, navnlig som den er koncentreret om den mundtligt såvel som i noder nedfældede danske viseoverlevering, førte - efter folkemindeforskeren Hakon Grüner-Nielsens død i 1953 - til Schiørrings mangeårige tilknytning som konsulent til Dansk Folke-mindesamling. Han bidrog her navnlig i 60-erne til iværksættelse af nye projekter, til ansættelse af unge musiketnologer og i det hele taget til Folke-mindesamlingens trivsel i en periode, hvor kultur og videnskab endelig havde økonomisk medvind.

Da Jens Peter Larsen i 1970 tog sin afsked som professor, havde Schiørring allerede nogle år forinden overtaget hvervet som bestyrer for Musikvidenskabeligt Institut, et hverv, som af flere grunde

var særlig brydsomt i de år, dels fordi instituttet længe havde lidt under fortvivlende og spredte lokaleforhold, som krævede en samlet løsning, dels fordi faget - som så mange andre ved universitetet - blev hvirvlet ind i de navnlig af den ny styrelseslov følgende oprørske strømninger, som bl.a. medførte, at lærerkorpset delte sig i uforsonlige fløje, den ene tæt forbunden med den marxistisk orienterede studenter-lærergruppe, den anden af moderat-konservativt tilsnit, der søgte at fastholde et rimeligt fagligt niveau både musikalsk-praktisk og musikhistorisk i pagt med fagets tradition. Schiørring var af naturen en fredens mand og tilstræbte i årene som bestyrer bedst mulig harmoni på instituttet og var med til trods alt at sikre faget en nogenlunde stabil kurs. Men rivningerne og den megen administration gik ham på. Ved udfyldelse af et spørgeskema, hvor man skulle angive procenttal for den tid, man brugte til henholdsvis forskning, undervisning og administration, anførte Nils 50-50-50! For ham - som for mange af os andre - var institutrådsmøderne ofte noget af et mareridt. Jeg mindes, at han et af de sidste år, han var i funktion og da var koncentreret om udarbejdelsen af sin store danske musikhistorie, blev spurgt, hvordan han stillede sig til et forslag om ændring af et nærmere bestemt punkt i studieordningen, - hvortil han svarede: "Jeg stiller mig overhovedet ikke!" Tiden var blevet for kostbar, universitetspolitik var ikke Nils' sag. Men som lærer og vejleder var han afholdt og respekteret - og som nævnt satte han gang i nye centrale områder af musikvidenskaben.

Nils Schiørrings videnskabelige produktion spænder vidt. Selvom udgivelsesåret ligger adskillige år efter hans hovedindsats inden for dansk viseforskning, vil jeg begynde med at omtale hans afhandling *Allemande og fransk Ouverture*, der udkom som Københavns Universitets festskrift i anledning af kongens fødselsdag 11. marts 1957. Dette var nemlig en udbygning af den specieleafhandling, Schiørring havde udarbejdet til sin magisterkonferens i 1933 og hører derfor hjemme i hans tidligste fase som musikforsker. Genstanden for denne undersøgelse er dobbelt: dels orkesterindledningerne til de franske hofballetter, komedieballetter og operaer i perioden ca. 1640-ca. 1690 med komponisten J.-B. Lully som den centrale ophavsmand; dels den indledende sats, Allemanden, som den former sig i både den tidligere og samtidige franske orkestersuite, en genre, der kom på mode ved det franske hof og snart også ved andre europæiske hoffer siden midten af det 17. århundrede. Til belysning heraf udnytter Schiørring især musikmanuskripter fra

Kassel og Uppsala, der afspejler den musik, der - som nævnt efter franske forbilleder - dyrkedes ved hoffet i Hessen-Kassel og ved det svenske hof på den tid.

Efter en gennemgang og koncentrerede analyser af en snes af Lullys (og andres) balletouverturer fra perioden 1653-63 viser Schiørring, at der i denne periode endnu ikke aftegner sig noget ensartet billede af Ouverturens form. Men derefter underkaster han den franske suites obligatoriske førstesats, Allemanden, som vi især møder den i de nævnte håndskrifter fra Kassel og Uppsala, en nærmere formal og satsteknisk analyse; og her kan han påvise, at Lully uomtvisteligt - navnlig i sine senere værker - har lænet sig op ad traditionen fra den franske orkestresuites Allemande både i ouverturerne til komedieballetterne (efter 1664) og til operaerne (de lyrisk-tragiske musikdramaer, Lully skabte i samarbejde med digteren Quinault efter 1672). Gennem lærerige musikkesempler fra de nævnte genrer giver Schiørring et indblik både i den fasthed i formen - den treleddede - og i den funktionsharmonisk og kontra-punktisk gennemsyrede stil, der efterhånden bliver kendetegnende for Lullys klassiske franske ouverture.

I denne afhandling yder Schiørring på fortrinlig vis sin tribut til den specifikt anvendte formal- og stilanalytiske metode, som især med den østrigske musikolog Guido Adler som bannerfører blev mønstergivende for "moderne musikvidenskab". Af Schiørrings øvrige produktion fremgår det, at hans tilgang til musikhistorien ellers helt overvejende er den kulturhistorisk-biografiske - vel at mærke med stilhistorien som en forudsat bagage. I afhandlingen om *Allemande og fransk Ouverture* ligger der i forordet typisk nok også en beklagelse af, at emnet af pladsmæssige grunde ikke har kunnet sættes ind i en kulturhistorisk (herunder teaterhistorisk) ramme. Det skal dog siges, at disse perspektiver ikke helt er negligeret i afhandlingen, som ud over de specielle analyser af ouverturerenes fremtrædelsesformer også indfletter de vigtigste historiske omstændigheder. Man kan beklage, at bidraget om den franske ouverture befinder sig hengemt i serien af universitetets gamle festskrifter og (derfor) kun foreligger på dansk. Var den udkommet på et af hovedsprogene, ville den have haft sin selvfølgeligelige plads i f. eks. Lully-bibliografierne.

Som allerede antydet var det inden for dansk viseforskning, Schiørring ydede sine vægtigste videnskabelige bidrag, af hvilke det første har form af et registrerende pionerarbejde, udgivet i tidsskrif-

tet *Musikhistorisk Arkiv* (1939). Schiørring behandler her melodistoffet til det viserepertoire, H. Grüner-Nielsen havde samlet og publiceret i 7-bindsværket *Danske Viser fra Adelsvisebøger og Flyveblade 1530-1630* (1912-31). I denne udgave har Grüner-Nielsen samlet, om ikke den komplette overlevering, så i hvert fald et meget væsentligt og repræsentativt udsnit af dansk verdslig visedigtning fra reformationstiden og frem til Christian IV's tid, såvel den trykte som den håndskrevne. I princippet er der ikke tale om viser, der falder ind under romantikkens kategori "folkeviser", dvs. den mundtligt overleverede tradition, som siden begyndelsen af det 19. århundrede indsamledes og optoges i den af Svend Grundtvig iværksatte store udgave *Danmarks gamle Folkeviser*. Jeg skal siden vende tilbage til dette værk, i hvis afsluttende melodibind (bd. XI 1976) Schiørring har sin væsentlige andel.

Med de hjælpemidler, der på det tidspunkt stod til rådighed for viseforskningen, kunne Schiørring enten med sikkerhed eller tentativt identificere henved 150 melodier af verdslig eller gudelig oprindelse, som knytter sig til en væsentlig del af Grüner-Nielsens udvalg af danske eller fra tysk oversatte viser. Schiørrings registrering af dette melodistof er af så grundlæggende art, at hans afhandling fra *Musikhistorisk Arkiv* 1939 blev indlemmet som tillæg i *Det danske Sprog- og Litteraturselskabs* genudgivelse i 1979 af Grüner-Nielsens *Danske Viser*, bd. 7. Men mere end en forundersøgelse til den langt bredere behandling af stoffet, Schiørring fremlagde i sin disputats, udgør afhandlingen i *Musikhistorisk Arkiv* ikke.

Det er først med doktorafhandlingen *Det 16. og 17. århundredes verdslige danske visesang* (1950) - med undertitlen *En efterforskning efter det anvendte melodistofs kår og veje* - at Schiørring systematisk og kildemæssigt detaljeret kortlægger - i princippet hele - den verdslige viseoverleverings melodistof i den nævnte periode. Efter en kortfattet gennemgang af, hvad der er overleveret af viser i dansk middelalderlig digtning, som kun sporadisk giver besked om de dertil oprindeligt hørende toner, inddrages reformationstidens danske salmetryk, herunder navnlig Thomissøns salmebog 1569, der som den første samling herhjemme bringer et bredere og præcist noteret musikalsk viserepertoire. Det er en kendt sag, at luthersk salmedigtning i vid udstrækning betjente sig af melodier fra den verdslige visekultur, den folkelige såvel som den høviske, og at hovedparten af de musikalsk verdslige indslag i salmesangen i Danmark derfor også har deres oprindelse i Tyskland.

For hele den periode, Schiørring har lagt til grund, er salmedigtningen og det dertil knyttede melodistof helt centralt. Det gælder altså ikke blot reformationstiden og efterreformationstiden (med Hans Christensen Sthen og Anders Arrebo som hovedskikkelser), men også den åndelige barokdigtning i sidste halvdel af det 17. århundrede, hvorfra Schiørring henter et væld af eksempler på et hidtil overset eller ukendt melodirepertoire, som i afhandlingens andet bind er illustreret med talrige musikeksempler. At de musikalske forbilleder er hentet i tyske verdslige, subs. åndelige samlinger, er et gennemgående træk i hele denne overlevering, der omfatter navne som Søren Terkelsen, Thomas Kingo, Dorothe Engelbrechtsdatter, Peter Dass o.m.a. Møjsommeligt blotlægger Schiørring hele repertoiret, herunder bl.a. det brogede stof af generalbasledsagede kunstviser, som Thomas Kingo lagde til grund for de prægtige sange i *Aandeligt Sjungekors* Part I og II, 1674 og 1681. Sjungekors-melodierne havde Schiørring allerede i 1945 forestået udgivelsen af som bd. VII i Litteraturselskabets store Kingo-udgave.

Afdækningen af kilderne til melodistoffet i det 17. århundredes åndelige, hhv. verdslige visesamlinger, der behandles i hver sit kapitel, udgør de vægtigste og af viseforskere stadig hyppigst konsulterede dele af Schiørrings disputats. Fra dette omfattende, udførligt gennemgæede visestof må bl.a. nævnes Schiørrings fund af den betydelige tyske komponist Adam Kriegers tabte samling af Arier fra 1657, hvis melodier for størstedelen viste sig at være udnyttet i et håndskrevet Davidspsalter fra o. 1690, digtet af den sønderjyske præst Anton Davidsen Foss. Det er i det hele taget ikke mindst inden for, hvad man kan kalde digtekunstens overdrev, at Schiørring fremmaner et musikalsk univers, som er fascinerende og broget, i kvalitet spændende fra det mådelige til det digterisk og musikalsk mest forfinede. Alle sten vendes, i og med at Schiørring også lader skolens (herunder skolekomediens), teatrets og den professionelle lejlighedsdigtningens visekultur indgå i fremstillingen, dvs. hele det, man kan kalde højere-stands sang i det 16.-17. århundredes Danmark.

Et særligt anliggende for Schiørring var det imidlertid at påvise en historisk-musikalsk sammenhæng mellem på den ene side den efter mundtlig tradition optegnede gruppe af folkeviser, som Svend Grundtvig udskilte under betegnelsen "Kæmpevisens Efterklang", og på den anden side den "viseskat, som glædede det danske folk i det 16. og 17. århundrede..." (Afh. s. 59). Forestillingen om en

mere eller mindre ubrudt tradition inden for de forskellige visegenrer belyser Schiørring på grundlag dels af visestoffet i Hakon Grüner-Nielsens førnævnte *Danske Viser fra Adelsvisebøger...*, dels på et omfattende, hidtil upubliceret visestof i Dansk Folkemindesamling. Der opregnes i dette vigtige kapitel af disputatsen o. 350 visetyper (alle med angivelse af forekommende strofeformer), og det påvises ved flere frapperende eksempler, at mange af disse mundtligt sent overleverede folkemelodier tydeligt er rundne af melodyper, der kan dokumenteres tilbage til det 16. eller 17. århundredes navnlig tyske kilder. (Et enkelt eksempel fra det righoldige udvalg: Melodien til visen om *Lille Lise og Greven*, Og jeg haver sovet hos den greve udi nat, der findes i 19 sent overleverede danske melodivarianter, kan føres tilbage til den gamle tyske vise *Es schläft ein Graf bei seiner Magd*. Visen med sin melodi kendes også tidligt i Sverige, her betegnet som "värmlandsk folkmelodi", som siden står fadder til den svenske nationalsangs toner, *Du gamla du fria*).

Det samlede billede, som Schiørring når frem til vedrørende melodibrugen i den meget blandede visegruppe med benævnelsen "Kæmpevisens efterklang", er langtfra entydigt. Med udgangspunkt i de hævdvundne inddelinger efter tekstgenrer skimtes dog nogle konturer, hvorefter man overvejende har benyttet de gamle folkevise melodier til fortællende bibelske viser, til en del historiske og moraliserende viser samt til en del af elskovslyrikken, mens de gængse salmemelodier fortrinsvis knytter sig til de historiske og politiske viser, mens endelig melodier fra den gamle tyske folkelige kunstvise mest forbinder sig med de udenlandske historiske viser og elskovsviserne. Billedet er - som man vil forstå - ret flimrende, og Schiørring betegner da også selv sin (her meget summarisk refererede) tese vedrørende kontinuiteten mellem de gamle kilder og en senere tids almuetradition mere som indledningen til en udforskning af melodioprindelsens problemer end som afslutningen.

I sammenhæng med denne sidst omtalte del af disputatsen skal nævnes Schiørrings udgivelse af Selma Nielsens viser. Et repertoire af folkelige sange fra det 19. århundredes slutning, udgivet af Danmarks Folkeminder 1956. Selma Nielsen, der døde i 1954, var en kone fra Kalundborg-egnen, der havde en fænomenal hukommelse for den folkelige vise, som den især var udbredt gennem et væld af skillingstryk i løbet af 1800-tallet, og som hun havde lært som barn og ung. Hakon Grüner-Nielsen nedskrev hendes foredrag af o. 150 af disse almueviser, og det er et udvalg af dette materiale, Schiør-

ring påtog sig at udgive med indledning og oplysende noter til hver enkelt vise - et broget og underholdende stof, som dermed er sikret for eftertiden, spændende fra middelalder-tonen i *Agnethe hun stander på højenlofts bro* til nyere trivielle skæmte- eller soldaterviser som f.eks. *På Fyn der var en pige, hun elskede en jysk dragon* o.l. -

Med bl.a. en række hidtil utrykte folkeviser af ældre og nyere dato bidrog Nils Schiørring s.m. Thorkild Knudsen desuden til generens praktiske udbredelse herhjemme med udgivelsen *Folkevisen i Danmark efter optegnelser i Dansk Folkemindesamling* (1960-68), en samling på 135 numre fordelt på allehånde emner og lag i overleveringen.

Endelig udfoldede Schiørring sin indsigt og medleven i den "egentlige" folkeviseforskning gennem sin medvirken i den afsluttende melodiudgave af *Danmarks gamle Folkeviser* (1976) med Thorkild Knudsen og Svend Nielsen som medudgivere. Jeg skal ikke komme ind på projektet i øvrigt, men nøjes her med at nævne Schiørrings indledende, meget vægtige oversigt over melodioverlevering og melodistudium, der - som titlen angiver - trækker linjerne op for den musikalske side af folkeviseforskningens historie i Danmark, en fremstilling, der for en væsentlig del baserer sig på Erik Dals dybtgående fremstilling i bogen *Nordisk folkeviseforskning siden 1800* (1956). Schiørring fører i sin indledning naturligvis udviklingen inden for viseforskningen à jour og vier her medudgiveren Thorkild Knudsens studier over folkevisens melodistrukturer indgående omtale. Det blev også Thorkild Knudsen, som fik ansvaret for selve udgivelsen af det samlede melodistof i bd. XI af DgF efter principper, der var ganske nye (og mildt sagt: utraditionelle) for udgivelser af denne art. Men lad mig ellers slutte omtalen af Schiørrings bidrag til folkeviserudgaven med et citat af ham selv fra den indledende afhandling, der på personlig måde sammenfattende afspejler hans egen fascination af emnet og hans kærlighed til dette stof:

"De gamle danske folkeviser med deres melodier har altid betydet noget væsentligt i dansk ånds-, kultur- og samfundsliv. I deres udspring gav de udtryk for en digterisk og musikalsk formåen, der har få, om nogen, sidestykker i dansk litteratur og tonekunst. Gennem det liv, der har været dem beskåret, har vi fået vidnesbyrd om, hvordan alle samfundsklasser har følt sig nært forbundet med dem og brugt dem. Ved siden af salmesang har sang af Danmarks gamle folkeviser været folkets væsentligste digteriske og musikalske

udtryksform. De har været dyrket med vekslende intensitet, men, som det stof, der her fremlægges, viser det, uden at de gennem mere end fire hundrede år har sat den fortryllelse til, der i en fjern fortid gjorde dem så elskede.”

I Schiørrings forfatterskab fik hans altomfattende indsigt i dansk musikhistorie sit monument i værket *Musikkens historie i Danmark*, som udkom på Politikens Forlag i tre bind 1977-78, dækkende henholdsvis perioden fra oldtiden til 1750, fra 1750 til 1870 og fra 1870 til ca. 1970 - i alt hen ved 1200 sider, rigt illustreret og med mange nodeeksempler. Som den første samlede indgående fremstilling af dansk musikhistorie er Schiørrings værk en bedrift. Som enmandsprojekt ville det i dag være en umulighed, for der findes ikke længere personer med det overblik og den detailindsigt, som Schiørring var i besiddelse af, og som på samme måde evner at skildre dansk kulturhistorie, musikliv og selve musikkens strømninger fra tidernes morgen til vor tid. Tilsvarende nationale ”musikhistorier” for lande som Sverige og Norge er siden hen kommet på markedet, men i disse tilfælde er fremstillingen typisk nok stykket ud til en skare af specialister inden for de enkelte epoker og genrer - måske til gavn for enkelthederne, men samtidig i nogen grad til skade for den historiske sammenhæng. I så henseende har Schiørrings *Musikkens historie i Danmark* sin særlige styrke - næsten overalt præget af en personlig førstehåndsviden om stoffet, der er sjælden i oversigtsværker af denne art. Jeg modstår trangen til at fremhæve særlige afsnit - dog med et par undtagelser: 1. Hvis jeg ellers havde noget at skulle have sagt, ville jeg under alle omstændigheder forlange værkets kapitler om den danske guldaldermusik indført som pligtlæsning for enhver musikstuderende. 2. Et emne fra den gyldne epoke i dansk teater og musik, som havde Schiørrings særlige hengivenhed og interesse, var den danske ballet og den dertil knyttede musik med balletmesteren August Bournonvilles frembringelser i centrum. I *Musikkens historie* bringer Schiørring således et inspireret kapitel om den geniale danske balletmester og om de danske komponisters bidrag til genren (navne som Frölich, L. Zinck, Løvenskjold, Paulli, Helsted, Hartmann, Gade m.fl.). Det er mig bekendt første gang i dansk musiklitteratur, at dansk balletmusik i det 19. århundrede underkastes en sådan samlet fremstilling. Den munder ud i en sand kenders positive vurdering:

”Dansk balletmusik ...fra størstedelen af denne tid er [til forskel fra dansk opera i det 19. århundrede] takket være Bournonvilles

kunstnerisk skabende indsats i vidt omfang endnu en levende realitet.... I balletmusikkens bundne form er der af danske komponister blevet skabt musik, som tæller blandt det betydeligste, der er overleveret fra romantikkens dage” (II s. 359 ff). Et sådant udsagn ville naturligvis have glædet de store mestre Hartmann og Gade, men måske i særlig grad de mere oversete eller glemte komponister som Frölich, Løvenskjold, Helsted o.a., som indgår i Schiørrings fremstilling af dette kapitel i dansk musikhistorie.

Det skal her tilføjes, at Schiørrings fortrolighed med Bournonvilles liv og gerning desuden satte sig spor i hans udgivelse sammen med Svend Kragh-Jacobsen af August Bournonville: *Lettres à la maison de son enfance* I-III, Det danske Sprog- og Litteraturselskab 1969-78. De tre bind indeholder den unge Bournonvilles breve hjem til forældrene fra hans studieophold i Paris i årene 1824-29, ialt 83 breve; hans *Journal* fra rejse til og ophold i Paris 1820 samt - i bd. III - udgavernes udførlige kommentarer (på dansk), værkfortegnelse m.v. - af kendere betegnet som et meget fortjenstfuldt bidrag til balleshistorien.

Jeg skal til at runde denne - af indlysende grunde - ufuldstændige omtale af Schiørrings forfatterskab af. Gemt, men ikke glemt, er Schiørrings lille bog *Musikkens veje* (1959), der indgik som bd. 8 i den populærvidenskabelige serie ”Berlingske Leksikon Bibliotek”, og som indeholder en koncentreret indføring i den nyere musiks udvikling fra fransk impressionisme i 1890-erne til 1950-ernes elektroniske musik. Det var en på den tid meget velkommen oversigt på dansk over periodens vigtigste strømninger og komponister, som navnlig musikstuderende og gymnasielærere kunne drage nytte af.

Endelig bør den del af produktionen ikke lades uomtalt, som Schiørring selv registrerer helt summarisk i ”Blå Bog”: nemlig ”biografier i Dansk biografisk Leksikon; artikler i fagtidsskrifter og leksika”. Nogen bibliografi over Schiørrings bidrag på disse områder findes desværre ikke. Listen ville givetvis blive lang og bl.a. rumme 120 velskrevne biografier i 3. udg. af DBL af både danske og ”halvdanske” komponister, musikere, sangere, instrumentbyggere m.v. - en del af dem findes allerede i DBLs 2. udgave fra bindene 1936-54. Desuden en lang række artikler om dansk musik og danske musikere i det fortræffelige svenske *Sohlmans musiklexikon* og i den store tyske musikencyklopædi *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, hvortil kommer adskillige bidrag til festskrifter, periodica i ind- og udland og andre udgivelser. Alt i alt vidnesbyrd om en impone-

rende flid og pligtfølelse. Originale undersøgelser af vidt forskellig art gemmer sig i denne kategori af Schiørrings produktion - men det fører for vidt at gå i detaljer her. Jeg kan dog ikke undlade at pege på det lille mesterlige essay, Schiørring skrev om Carl Nielsens sange til den mindebog om Carl Nielsen, der med Jürgen Balzer som redaktør blev udgivet i hundredåret for komponistens fødsel 1965. Nogen finere, mere indlevet og åndfuld karakteristik af denne væsentlige genre i Carl Nielsens oeuvre kender jeg ikke.

I kraft af sin sikre dømmekraft og tillidskabende egenskaber kaldtes Schiørring til talrige tillidshverv, hvoraf jeg allerede har nævnt hans indsats for Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' musikhistoriske Samling. Som en af de ligeledes byrdefulde opgaver påtog Schiørring sig som den første formandsskabet for Udvalget for Tonekunsten under Statens Kunstfond straks ved dens oprettelse i 1965, et hverv, han bestred i to år. Med den indsigt, han bl.a. som musikanmelder erhvervede sig i det levende musikliv, var Schiørring selvskreven til indvælgelse i bestyrelsen for "Jakob Gades Legat", som årligt uddelte (og stadig uddeler) betydelige summer til unge musikalske talenter. *Tango Jalousie* var ikke komponeret for-gæves; kompositionen har gennem årene indbragt og indbringer fortsat (indtil år 2033) meget store summer, og Schiørring gik med liv og sjæl op i dette lystige hverv, som han varetog fra legatets oprettelse i 1970 og næsten til sin død. Endelig må nævnes, at han fra 1961 til 1990 sad i bestyrelsen for "Tagea Brandts Rejselegat", der årligt tildeles fortjente kvinder inden for kunst og videnskab. I en længere periode var Schiørring tillige dette betydningsfulde legats formand.

I 1941 indgik Nils Schiørring ægteskab med Alice Berger. Ægteskabet blev af kort varighed, idet fru Alice brat mistede livet den 21. marts 1945, da hun uforvarende kom i skudlinjen under tyske skyderier i kvarteret omkring Frederiksberg Allé - den dag, den franske skole og omliggende karréer på tragisk vis blev ramt af en engelsk bombe. - Nils dedicerede sin disputats "Alice til minde".

Seks år senere giftede Schiørring sig med Eva Lund, f. Brøndberg-Jørgensen. Sammen skabte Nils og Eva i deres smukke hjem et gæstfrit og festligt samlingssted for en stor kreds af fagfæller og andre gode venner, foruden naturligvis for flokken af børn, svigerbørn og børnebørn. Nils' sidste ti år var imidlertid ikke lette. Hårdt ramte det ham og familien, da Eva i 1994 døde efter flere års sygdom. Nils tog dette slag med rankhed og et - alderen til trods -

forbløffende livsmod og usvækket interesse for de mange foretagender, han havde været en del af. Selv ramtes han i de senere år på synet og erkendte til sidst nødvendigheden af at komme under røgt og pleje. På intet tidspunkt fejlede forstanden noget - ånden var redebon, men kødet skrøbeligt; kun en måneds tid blev det til på plejehjemmet Østervang på Frederiksberg, da en pludseligt indtruffen infektion tog hans sidste kræfter.

Nils Schiørring blev medlem af Videnskabernes Selskab i 1962. Han var årene igennem en flittig deltager i selskabets møder. Det var vist kun de sidste par sæsoner, han måtte svigte. Han befandt sig godt i Selskabet, og alle, der lærte hans fine menneskelige egenskaber og hans stille lune at kende, befandt sig altid godt i hans selskab. Schiørring fik et langt og godt og produktivt liv. Det livsværk, han har efterladt sig, var ligesom hans personlighed helstøbt og af høj karat.

Æret være Nils Schiørrings minde.